

Značilnosti alopoietske in avtopoietske družbe iz perspektive doktorandov FOŠa

Tanja Balažic Peček*

Fakulteta za organizacijske študije v Novem mestu, Novi trg 5, 8000 Novo mesto, Slovenija
taja.balazic@gmail.com

Mihaela Rudar Neral

Fakulteta za organizacijske študije v Novem mestu, Novi trg 5, 8000 Novo mesto, Slovenija
mihaela.rudar-neral@kostak.si

Ante Lauc

Ekonomska fakulteta u Osijeku, Trg Ljudevita Gaja 7, 31000 Osijek, Hrvaška
anlauc@gmail.com

Franc Brcar

Fakulteta za organizacijske študije v Novem mestu, Novi trg 5, 8000 Novo mesto, Slovenija
franc.brcar@gmail.com

Povzetek:

Raziskovalno vprašanje (RV): Raziskovali smo tako posameznika kot organizacijo, da bi ugotovili, zakaj še vedno prevladuje alopoietsko notranje in zunanje okolje.

Namen: V članku podajamo naš pogled realnosti, v kateri se nahaja sodobna družba. Pojasnjujemo definicijo avtopoietskega in alopoietskega principa delovanja in razloge, ki so pripeljali do alopoietske situacije.

Metoda: Med doktorandi FOŠ (Fakulteta za organizacijske študije) smo izvedli anketo z vprašalnikom »človeški potenciali« in jo analizirali s kvantitativno metodo. Uporabili smo programsko orodje R, ter s sintezo prišli do dejanskega stanja.

Rezultati: Ugotovili smo, da večina doktorandov zaznava nesvobodno in nemoralno družbo, ki nima vzpostavljenih ustreznih strategij za izboljšanje. Razvijali smo metode in modele, katere potrjujemo kot ustrezne za preobrazbo družbe tako po principu »top down« in »bottom up« do celovitosti posameznika, organizacij in družbe. Z doktorandi smo izvedli motivacijske delavnice in s tem potrdili ustreznost metod za dvigovanje moralnega potenciala in delovanja avtopoietskega mreženja.

Organizacija: Samo-organizacija je metoda avtopoietskega mreženja, ki zagotavlja, da se preseže alopoietska organizacija.

Družba: S prepoznavanjem situacije in zavedanjem vseh institucij, da je posameznik bogat človeški potencial in kapital, v katerega je potrebno vlagati, se začne preobrazba v avtopoietsko družbo.

Originalnost: Tovrstne raziskave še nismo zasledili, da bi pridobili stanje notranjega in zunanjega okolja med doktoranti FOŠ.

Omejitve/nadaljnje raziskovanje: Izvedba raziskave samo na populaciji FOŠ doktorandov. Tovrstna raziskovnje opraviti še na drugih fakultetah, institucijah in gospodarskem okolju.

Ključne besede: alopoieza, avtopoieza, človeški potencial, človeški kapital, samo-organizacija, doktorandi FOŠ, moralna družba.

1 Uvod

Na Fakulteti za organizacijske študije (FOŠ) smo vprašali doktorande: »Kako z boljšo motivacijo do hitrejšega doktoriranja? Se zavedate, da ste potencial družbe?« Organizirali smo motivacijske delavnice z namenom avtopoietskega mreženja, izmenjave motivacije in znanja, kot predpogoj za samo-organiziranje. Doktorandom smo zastavili vprašanje: »Kaj je to avtopoieza?«

Naše delovanje v smeri ustvarjanja znanstvenega avtopoietskega polja in zmanjševanja entropije smo nadaljevali z motivacijskimi delavnicami doktorandov na FOŠ. Izdelali smo anketni vprašalnik »Človekovi potenciali« in predhodno povprašali, kako doktorandje FOŠa opredeljujejo trenutno in željeno stanje naše družbe.

Predpostavljamo, da z vlaganjem v človekov kapital organizacija doseže največjo samo-učinkovitost. Posamezniki s svojo motivacijo in znanjem doprinesejo v samo-učeče interdisciplinarne time samo-ustvarjalni potencial in prispevajo k napredku družbe. Poudarek je na opredelitvi realnega okolja in na zaznavanju poštenja v družbi, ter vidikov ljubezni in svobode v mikro in makro okolju posameznika.

V avtopoietskih mrežah je ena od pomembnih točk ustvarjanje ničelne točke (ang. »zero point«), le-to bi radi ustvarili na FOŠ, ki bo osnova za pilotno raziskavo in nadaljne mreženje v smislu »top down« principa z izdelavo skupne vizije doktorskih del.

2 Teoretična izhodišča

Sistematično razvijanje človekovega fizičnega in finančnega kapitala je raziskovalno in praktično delo, ki ga je z akcijskim raziskovanjem potrjeval Lauc (2000). Pri tem je ugotovil, da je najpomembnejši atribut raziskovanja stopnja povratka. Kot sociolog človekov kapital razvija v treh sferah (Lauc, 2017):

1. Moralni kapital (čustvena teorija, motivacija in drugo).
2. Intelektualni kapital (teorija učenja, mišljenja, kreativnosti in drugo).
3. Socialni kapital (timsko delo, kultura kot sinteza vere, znanosti, umetnosti in visokih tehnologij).

Pomembno je, da ljubezen vsak prinese iz svojega doma, od svojih staršev, pravi Lauc (2000), v samem izobraževalnem procesu so profesorji samo katalizatorji od Erosa in Agape. Ugotavlja, da se večina ljudi še vedno vrti v začaranem krogu Erosa in Tanatosa, ker dovoljujejo, da jih ruši alopoietsko okolje. Ob tem se sprašuje, kako proizvesti samega sebe v vedno boljši in višji ustvarjalni subjekt. Kot pomembno našteje, da so potrebni: samo-vzgoja, samo-učenje, samo-organizacija, da se razvijemo v samo-referenčna bitja. Poudarja, da se začne proces v srcu in da je potrebno, da vsako srce spozna, kaj je zakon. Tako človek spozna samega sebe in začne ustvarjati mostove med občutki in mislimi, ter tako doprinese več k ustvarjalnosti timov in njeni mreži. Izpostavlja, da gre tukaj za veliko bitko za več poštenja pri vsakem članu tima in to je hkrati predpogoj, da se na takšni moralni zasnovi ustvarjata

(ne)formalna igra in paradigma avtopoieze (str. 60-63). Tudi Djurdica (2013, str. 65-67) razmišlja o vzgoji posameznika in poudari, da za družbo nepripravljeni posamezniki, ki za družbene odnose niso sprejemljivi, tudi živijo in se obnašajo neprilagojeno.

Znanje je individualni proces, ki z jačanjem preide v socialni proces in ga razumemo kot kontinuiran proces samo-učenja (Capra, 2002). V socialnem sistemu komunikacijski proces ustvarja informacije za samo-delujoči sistem, kjer sta ponavljanje in vztrajnost pomembna za vzdrževanje imunskega sistema, kot avtonomnega sistema (Luhmann, 1995). Z opazovalnim in miselnim procesom človek razvije sebe kot samo-organizacijo in z odnosi so-organizacijo, v odvisnosti od znanja in volje (Ovsenik, 1999). Predogoj za kvaliteten proces dela je volja in znanje, da se ustvari dobro, resnično in lepo. Metabolični proces je ključen za preobrazbo in samo-organizacijo (Lauc, 2000). Izvor procesov je v ničelni točki, kot model vertikalne in horizontalne informacije (Jantsch, 1980 in Ovsenik, 1999). V ničelni točki ojača ljubezen, poštenje in svoboda, kot proces srca, kjer šteje morala posameznika (Lauc, 2000).

Ugotovili smo, da je v družbi najpomembnejša proizvodnja doktorskih del in skupna vizija za samo-organizacijo, ki gre v razvoj avtopoietске organizacije. Pri oceni stanja realnosti v družbi in avtopoietске organizacije (Lauc & Balažic Peček, 2017a) pojasnjujeta, da so avtopoietски procesi – procesi, ki so sposobni samo-obnove in samo-razvoja, v smislu samo-produkcije, od mikro do makroravni. Na drugi strani alopouietски procesi v smislu samo-proizvodnje nimajo samo-obnovljivih notranjih moči, da bi se re-procesirali in re-strukturirali. Alopouietски procesi so torej procesi, ki so odvisni od zunanjih virov, gre pa tudi za birokratske, nehumane in človeku neprijazne procese.

»Autopoiesis« je mreža procesov proizvodnje, kar navajajo številni avtorji (Maturana in Varela 1980, Capra, 2002, Ovsenik, 1999, in drugi) na podlagi proučevanj tega naravnega principa, z različnih zornih kotov in znanstvenih področij. Konstruktivisti trdijo, da je vsa resnica ujeta v kreativni krog in da se procesi bivanja kažejo v dinamičnem okolju (Kordeš, 2004). Z epigenetskimi procesi lahko potrdimo odprto evolucijo, s katero se srečujemo na vsakem koraku (Jantsch, 1980). Bojujemo se proti razpadanju organizacije in vlagamo nenehne napore, da preprečimo procese dezorganizacije (Ivanko, 2004), namesto da bi uporabili sposobnost upiranja in se prepustili zakonu prepuščanja, ki omogoča prost pretok informacij (Lasan, 2006).

Avtopoietске procese lahko povezujemo z metaboličnim procesom in stopnjo entropije. Disipativne strukture poimenuje Jantsch (1980) avtopoietске spontane strukture, ki nastanejo s pomočjo zunanjih vplivov in prodiranjem energije. S tem sama energija sistema narašča, nasprotno delujejo emergentne strukture, ki te fizično-kemijski procese zavirajo. Te strukture imenuje disipativne strukture, ki imajo nalogo, da neprestano obnavljajo sebe kot samo-obnovitveni in integracijski procesi, ki imajo dinamične principe in se odražajo tudi v globalni strukturi. Prosta energija in nove reakcije, ki v procesih nastanejo, so pomembne za entropijo kot proizvod metaboličnega procesa (str. 29-31). Entropijo kot fizikalno količino definira

Malić (1976, str. 13-16) kot gibanje molekul oziroma številnih mikro-stanj, kot makro-stanje v sistemu.

Za potek raziskovanja nas Mesec (1998) usmeri v akcijsko raziskovanje (AR), ki ga znotraj raziskave večkrat ponavljamo in s tem, ko delamo kroge, vedno bolj utrjujemo in širimo znanje o pojavu, ki ga raziskujemo (str. 36-39). Metodo zaznamo kot avtopoietsko metodo, saj v abstraktnem pogledu ponazarja »Drevo razvoja«, s katerim Lauc (2000, str. 9) ponazarja model avtopoietske organizacije, ki deluje po principu re-procesiranja in re-strukturiranja danega problema, ter zapiranja krogov. Ustreznost našega razmišljanja nam Lauc (2017a in 2017b) potrди. Mesec (1998) pa še dodaja, da pri kvalitativni metodi ne gre le za preverjanje teze, ampak želimo celovito razumevanje, ki nas usmeri v praktično delo samo-raziskovanja. Mesec (1994, str. 125) pravi da, če je naš namen »postaviti na noge skupino samo-pomoči«, nas spodbudi, da se lotimo dela in nas poziva, da se redno sestajamo, analiziramo in da skušamo ravnati razumno, pošteno in objektivno. Malić (1976) navaja, da so znanstvena srečanja doprinos k splošnem napredku ob minimalnem nastajanju entropije (str. 115-118). Mesec (2009) pravi, da je AR vsak konstruktiven pogovor skupine pri skupnem delu ali izvajanju skupne akcije z namenom izboljševanja delovanja. Pozornost je predvsem usmerjena na skupinsko dinamiko, ki pospešuje ali zavira učenje in spremembe (str. 6-8).

Iz znanstvene teorije razvijemo tezo v AR: Ali se lahko z avtopoietskim mreženjem doktorandov z njihovimi doktorskimi deli poveča osebni potencial za preobrazbo iz obstoječe alopoietske v avtopoietsko družbo?

3 Metoda

Uporabili smo kvantitativne metode v raziskovanju, ki smo jih podkrepili z akcijsko raziskavo v znanstvenem raziskovanju in praktičnem delu.

V spletnem orodju I.KA smo izdelali anketni vprašalnik »Človekovi potenciali« in ga posredovali doktorandom FOŠa. Vprašalnik vsebuje 6 ključnih vprašanj ter demografske podatke. Namen vprašalnika je pridobiti kvalitativne podatke, kot povratno informacijo za predpripravo na motivacijske delavnice. Prejeli smo 31 odgovorov. Struktura vprašanj je bila oblikovana tako, da je bila uporabljena lestvica strinjanja od 1-5. Pridobljene podatke anketirancev smo obdelali kvalitativno v orodju R, ter s tem ustvarili sliko, kako doktorandje FOŠ opredeljujejo trenutno in željeno stanje naše družbe.

Kot metodo smo uporabili frekvenčno statistiko, opisno statistiko in Wilcoxon-ov test za parne vzorce. Pridobljene kvantitativne podatke smo obdelali s statističnim programom R in rezultate prikazali s tabelarnimi prikazi.

4 Rezultati

Prejete podatke anketirancev, anketnega vprašalnika »Človekovi potenciali« smo analizirali v orodju R in rezultate podajamo v tabelah Rezultati od 1 do 7.

Rezultati 1

Tabela 1. Opisna in frekvenčna statistika

Vprašanje	<i>M</i>	<i>SD</i>	1	2	3	4	5	Skupaj
Strategija razvoja človekovih potencialov v Sloveniji je kakovostna.	2,23	0,920	6	15	8	1	1	31
			19,4	48,4	25,8	3,2	3,2	100,0

Opombe. *M* Povprečje; *SD* Standardna deviacija.

Rezultati 2

Tabela 2. Opisna statistika, frekvenčna statistika in Wilcoxon-ov test za dva odvisna vzorca

Dejavnik	Stanje	<i>M</i>	<i>SD</i>	1	2	3	4	5	Skupaj	Wilcoxon-ov test	
										<i>Z</i>	<i>p</i>
Moralni kapital	DEJANSKO	4,74	0,815	1	0	1	2	27	31	-4,740	< 0,001
				3,2	0,0	3,2	6,5	87,1	100,0		
ŽELENO	1,77	1,203	17	10	1	0	3	31			
				54,8	32,3	3,2	0,0	9,7	100,0		
Intelektualni kapital	DEJANSKO	3,48	0,724	0	3	11	16	1	31	-4,623	< 0,001
				0,0	9,7	35,5	51,6	3,2	100,0		
ŽELENO	1,90	0,790	10	15	5	1	0	31			
				32,3	48,4	16,1	3,2	0,0	100,0		
Socialni kapital	DEJANSKO	3,10	0,978	3	3	14	10	1	31	-1,039	0,299
				9,7	9,7	45,2	32,3	3,2	100,0		
ŽELENO	2,84	0,779	2	5	21	2	1	31			
				6,5	16,1	67,7	6,5	3,2	100,0		
Fizični kapital	DEJANSKO	2,26	0,965	5	18	4	3	1	31	-4,620	< 0,001
				16,1	58,1	12,9	9,7	3,2	100,0		
ŽELENO	4,26	0,815	1	0	1	17	12	31			
				3,2	0,0	3,2	54,8	38,7	100,0		
Finančni kapital	DEJANSKO	1,42	0,848	22	7	1	0	1	31	-4,343	< 0,001
				71,0	22,6	3,2	0,0	3,2	100,0		
ŽELENO	4,23	0,990	1	1	3	11	15	31			
				3,2	3,2	9,7	35,5	48,4	100,0		

Opombe. *M* povprečje; *SD* Standardna deviacija; *Z* Wilcoxon-ov test za dva odvisna vzorca; *p* Statistična značilnost.

Pri postavki »Socialni kapital« ni statistično značilne razlike, pri ostalih parih pa je.

Rezultati 3

Tabela 3. Opisna statistika, frekvenčna statistika in Wilcoxon-ov test za dva odvisna vzorca

Dejavnik	Stanje	<i>M</i>	<i>SD</i>	1	2	3	4	5	Skupaj	Wilcoxon-ov test	
										<i>Z</i>	<i>p</i>
Vera	DEJANSKO	3,97	1,048	1	1	8	9	12	31	-2,222	0,026
				3,2	3,2	25,8	29,0	38,7	100,0		
ŽELENO	3,23	1,477	5	5	9	2	10	31			
				16,1	16,1	29,0	6,5	32,3	100,0		
Izobraževanje in znanost	DEJANSKO	4,10	1,044	1	2	3	12	13	31	-4,765	< 0,001
				3,2	6,5	9,7	38,7	41,9	100,0		
ŽELENO	1,32	0,475	21	10	0	0	0	31			
				67,7	32,3	0	0	0	100,0		
Gospodarstvo	DEJANSKO	3,00	0,966	3	4	15	8	1	31	-3,132	0,002
				9,7	12,9	48,4	25,8	3,2	100,0		
ŽELENO	2,19	0,703	5	15	11	0	0	31			
				16,1	48,4	35,5	0,0	0,0	100,0		
Politika	DEJANSKO	1,87	1,310	17	9	0	2	3	31	-4,577	< 0,001
				54,8	29,0	0,0	6,5	9,7	100,0		
ŽELENO	4,16	0,638	0	0	4	18	9	31			
				0,0	0,0	12,9	58,1	29,0	100,0		
Mediji	DEJANSKO	2,06	1,031	9	15	5	0	2	31	-4,512	< 0,001
				29,0	48,4	16,1	0,0	6,5	100,0		
ŽELENO	4,10	0,870	0	1	7	11	12	31			
				0,0	3,2	22,6	35,5	38,7	100,0		

Opombe. *M* povprečje; *SD* Standardna deviacija; *Z* Wilcoxon-ov test za dva odvisna vzorca; *p* Statistična značilnost.

Med vsemi pari so statistično značilne razlike.

Rezultati 4

Tabela 4. Opisna statistika, frekvenčna statistika in Wilcoxon-ov test za dva odvisna vzorca

Dejavnik	Stanje	M	SD						Skupaj	Wilcoxon-ov test	
				1	2	3	4	5		Z	p
Vi osebno	LJUBEZEN	4,03	1,016	1	1	6	11	12	31	-0,109	0,913
	SVOBODA	4,03	0,836	3,2	3,2	19,4	35,5	38,7	100,0		
Vaša družina	LJUBEZEN	3,61	1,086	0	1	7	13	10	31	-1,310	0,190
	SVOBODA	3,81	1,014	0,00	3,2	22,6	41,9	32,3	100,0		
Ožje delovno okolje	LJUBEZEN	2,61	1,283	2	2	8	13	6	31	-1,631	0,103
	SVOBODA	2,94	1,181	3,2	6,5	22,6	41,9	25,8	100,0		
Življenjsko okolje	LJUBEZEN	3,10	0,944	8	7	7	7	2	31	-0,660	0,509
	SVOBODA	3,19	1,014	25,8	22,6	22,6	22,6	6,5	100,0		
Slovenija	LJUBEZEN	2,26	0,855	1	6	16	5	3	31	-2,209	0,027
	SVOBODA	2,61	0,989	3,2	19,4	51,6	16,1	9,7	100,0		
				2	3	17	5	4	31		
				6,5	9,7	54,8	16,1	12,9	100,0		
				6	13	10	2	0	31		
				19,4	41,9	32,3	6,5	0,0	100,0		
				4	10	12	4	1	31		
				12,9	32,3	38,7	12,9	3,2	100,0		

Opombe. M Povprečje; SD Standardna deviacija; Z Wilcoxon-ov test za dva odvisna vzorca; p Statistična značilnost.

Med vsemi pari ni statistično značilnih razlik.

Rezultati 5

Tabela 5. Frekvenčna statistika korelacije med pametjo in poštenostjo

Vprašanje	Negativna korelacija	Ni korelacije	Pozitivna korelacija	Skupaj
Kakšna je po vašem mnenju korelacija med pametjo in poštenostjo?	2	18	11	31
	6,5	58,1	35,5	100,0

Rezultati 6

Tabela 6. Opisna in frekvenčna statistika

Vprašanje	M	SD	1	2	3	4	5	Skupaj
Ljudje z manjvrednostnim kompleksom se bolje samo-organizirajo.	1,84	1,319	7	5	8	8	3	31
			22,6	16,1	25,8	25,8	9,7	100,0

Opombe. M Povprečje; SD Standardna deviacija.

Rezultati 7

Tabela 7. Demografski podatki

Vprašanje	Odgovor		f	f[%]
Zanima nas vaše mnenje, koliko časa potrebujemo, da dvignemo moralni, intelektualni in socialni kapital v Sloveniji na raven najrazvitejših držav na svetu.	Do enega leta		1	3,2
	1-5 let		1	3,2
	5-10 let		5	16,1
	10-20 let		7	22,6
	20-50 let		13	41,9
Spol	Nikoli		4	12,9
	Moški		11	35,5
V katero starostno skupino spadate	Ženski		20	64,5
	Do 20 let		0	0,0
	21 - 40 let		3	9,7
	41 - 60 let		21	67,7
	61 in več		2	6,5
Kakšna je vaša najvišja dosežena formalna izobrazba? Ravni so določene po EOK lestvici.	7 stopnja po EOK (2. bolonjska stopnja)		14	45,2
	8 stopnja po EOK (3. bolonjska stopnja)		12	38,7
	Drugo		5	16,1
Ali ste bili na motivacijski delavnici FOŠ?	Da		6	19,4
	Ne		13	41,9
Koliko časa potrebujete za predajo doktorata?	Ni odgovora		12	38,7
	Do 6 mesecev		2	6,5
	Do 12 mesecev		6	19,4
	Do 18 mesecev		4	12,9
	Do 24 mesecev		4	12,9
Kako bomo to dosegli? Z ustanovitvijo IAO (Inštituta za avtopoietsko organizacijo), da se celotni FOŠ razvije v avtopoietsko institucijo, ki bo razvijala hotenje, znanje, timsko delo, ljubezen in svobodo. Ali verjamete v naš program in bi se vključili v IAO?	Več kot do 24 mesecev		3	9,7
	Ni odgovora		12	38,7
	Da		11	35,5
	Ne vem		8	25,8
	Ni odgovora		12	38,7

5 Razprava

5.1 Motivacijske delavnice na FOŠ

Na FOŠ je 27.3.2017, v sklopu doktorske šole, potekal doktorski kolokvij, animator je bil zasl. prof. dr. Ante Lauc, pod naslovom: »Kako z boljšo motivacijo do hitrejšega doktoriranja?« Pove, da je njegovo vseživljenjsko delo temeljilo na AR, kot raziskovanju in stalnem preskušanju v praksi. Prav ta radovednost ga je od psihologa pripeljala do sociologa, zanimali sta ga tudi tehnologija in ekonomija, ter je tako formalno tudi zaključil izobraževanje. Poudari, da se ni nikoli nehal učiti in to od vseh. Timsko delovanje izpostavi tudi v njegovem modelu »Drevo razvoja«, ki se začne v povezanih interdisciplinarnih timih. Študente izzove, da lahko FOŠ postane 1. avtopoietska inštitucija v Sloveniji in v svetu. Kako? Po teoriji »top-down« lahko z novimi vsebinami doktoratov, ki imajo to skupno vizijo.

Nadaljevanje ali ponovitev v novi perspektivi je sledila 10.5.2017 z naslovom: »Avtopoietsko mreženje študentov kot ustvarjalni potencial FOŠa«. Doktorandom je predstavil rezultate ankete »Človekovi potenciali«, iz katerih je razvidno, da je stanje kapitala nasprotno od željenega, kar pomeni, da anketiranci (doktorandi) zaznavajo nemoralnost v družbi. Motivator prof. dr. Ante Lauc je želel doktorandom prenesti sporočilo, da z boljšo samo-organizacijo lahko bolje in hitreje doktorirajo, ter tako prispevajo k potrebnim spremembam v organizaciji in družbi. Ko Lauc govori o samo-organizaciji, poudarja predvsem dva vidika: voljo in znanje, kot pomembna dejavnika motivacije, ki sta potrebna, da izpeljemo svoje aktivnosti v interdisciplinarni dinamični mreži timov. Kot izhodiščni oziroma korenski procesi, ki jih podaja z »Drevesom razvoja«.

5.2 Interpretacija rezultatov

Anketiranci so moralni kapital rangirali kot najpomembnejši z željeno vrednostjo 1,77, obstoječe pa rangirajo z vrednostjo 4,74. Pri tem najpomembnejšem kapitalu je razkorak največji s 3 rangi. Če pogledamo drugo skrajnost, ima finančni kapital željeno vrednost 4,23, kot najmanj pomemben, dejansko pa ima vrednost 1,42, kot kapital, ki je v družbi najbolj vreden. Velik razkorak je še pri intelektualnem kapitalu, ki ima željeno vrednost 1,90, v dejanskem okolju pa zajema vrednost 3,48. Enako željeno vrednost kot finančni kapital ima tudi fizični kapital z vrednostjo 4,26, v dejanskem okolju pa ima vrednost 2,26. Najmanjši razkorak zaznavamo pri socialnem kapitalu, ki ima željeno vrednost 2,84, dejansko pa ima vrednost 3,10, kar je edini kapital, ki zaseda dejansko večjo vrednost kot je pri anketirancih željeno stanje. Pri postavki »Socialni kapital« ni statistično značilne razlike, pri ostalih parih pa je.

Ugotavljamo, da je dejansko stanje obratno sorazmerno z željenim stanjem v družbi, kar je najbolj očitno pri moralnem in finančnem kapitalu, ter pri intelektualnem in fizičnem kapitalu.

Predpostavljali smo, da pet vrst institucij določa našo družbeno stvarnost. Anketirance smo zaprosili, da jih rangirajo po pomembnosti glede na stanje, kakršno je dejansko stanje v

realnosti in kakšno je željeno stanje na lestvici od 1 do 5, pri čemer je 1 najpomembnejše, 5 pa najmanj pomembno.

Anketiranci so izobraževanje in znanost rangirali kot najpomembnejšo institucijo z željeno vrednostjo 1,32, obstoječe pa jo rangirajo z vrednostjo 4,10. Kot druga najpomembnejša institucija je uvrščeno gospodarstvo z željeno vrednostjo 2,19, dejansko pa ima vrednost 3,00. Na tretje mesto postavljajo vero (duhovnost) z željeno vrednostjo 3,23, dejansko pa ima vrednost 3,97. Politiko in medije rangirajo z željeno vrednostjo 4,16, dejansko pa imajo mediji vrednost 2,06, največjo željeno vrednost zaseda politika z vrednostjo 4,16, dejansko vrednost pa zaseda politika z vrednostjo 1,87. Med vsemi pari so statistično značilne razlike.

Ugotavljamo, da je dejansko stanje obratno od željenega stanja v družbi, kar je najbolj očitno pri izobraževanju in znanosti, ki zaseda dejansko 5. mesto, željeno pa je, da bi bila vodilna institucija v družbi. Politika in mediji zasedajo dejansko vodilni mesti, željeno stanje pa anketiranci rangirajo na zadnji dve mesti. Osrednji mesti že dejansko zasedata gospodarstvo in vera (duhovnost), vendar je mnenje anketirancev, da bi se morali obe instituciji ojačati v družbi.

Ob predpostavki, da sta za kakovost življenja najpomembnejši ljubezen in svoboda, medtem ko je znanje fontana, ki omogoča polnost življenja, smo anketirance zaprosili, da rangirajo, v kolikšni meri so osebno, v družini, v ožjem in širšem okolju ustvarili na področju življenja v ljubezni in svobodi. Na lestvici od 1 do 5, pri čemer je 1 malo, 5 pa veliko.

Osebno so anketiranci rangirali najvišje vrednosti pri osebni ustvarjanju in ljubezen vrednotili s 4,03, svobodo pa s 4,03. Na drugem mestu je družina, kjer je vrednost ljubezni rangirana s 3,61 in svoboda s 3,81. Na tretjem mestu je življenjsko okolje z vrednostjo ljubezni 3,10 in svoboda s 3,19. Četrto mesto zaseda ožje delovno okolje z vrednostjo ljubezni 2,61 in svobode 2,94. Na koncu je najširše okolje – Slovenija, kjer anketiranci vrednotijo ljubezen z 2,26 in svobodo z 2,61. Med vsemi pari ni statistično značilnih razlik.

Ugotavljamo, da zaseda svoboda v vseh petih predpostavljenih okoljih višjo vrednost kot ljubezen (od 0,1 do 0,3). Preseneča nas uvrstitev ožjega delovnega okolja za življenjsko okolje, kar lahko interpretiramo kot odraz sodobne organizacije, da se zaposleni ne počutijo kakovostno in odprto v ožjem delovnem timu. Anketirani so doktorandje FOŠa, kjer se vidi, da gre za samo-aktualizirane osebe, ki vlagajo v samo-razvoj in v svoje družine. Vrednosti obeh atributov, tako ljubezni kot svobode, v organizacijah v katerih so zaposleni, v življenjskem okolju in Sloveniji pa so le malo nad 2,5, iz česar lahko predpostavljamo, da je potencial ljubezni in svobode še neizkoriščen, še v vsakem posamezniku, največ pa v širši družbi, v našem primeru v Sloveniji.

V praksi smo se v ta teoretična izhodišča prepričali z odzivnostjo na vprašalnik »Človekovi potenciali« pri doktorandih FOŠ. Dobili smo odgovore o stanju kapitala v naši družbi, ki je po skupnih podatkih ravno obratno kot bi si ga posamezniki želeli. Fizični in finančni kapital imata veliko trenutno vrednost, potrebno pa bi bilo vlaganje v moralni in intelektualni

kapital. Prav tako doktorandi ugotavljajo, da je stanje institucij obratno sorazmerno z željenim stanjem, dominirajo mediji in politika, namesto vere (duhovnosti) in izobraževanja. Tudi vidik ljubezni in svobode je na osebni in družinski ravni visok, ni pa zadosten v družbi. Rezultati ankete potrjujejo naše predpostavke, da je raven ljubezni in svobode zelo nizka v ožjem delovnem okolju. Iz tega predpostavljamo, da če ni so-čutja in sprejemanja vseh v delovnih timih, potem tudi ni zaupanja in ustvarjalnosti. S tem pa zgublja posameznik, ker ni zadovoljen, je bolan, neustvarjalen in nemotiviran, tako za delo kot življenje. Z rezultati smo pridobili povratno informacijo, da so namesto avtopoietske harmonije v organizaciji in družbi prisotni alopoietski dejavniki. Lahko rečemo, da je pot iz alopoietske realnosti v uvajanju in delovanju avtopoietskih principov. To smo dodatno potrdili z AR na dveh delavnicah »Avtopoietsko mreženje študentov kot ustvarjalni potencial FOŠa« in »NPOT – 1. Avtopoietsko konferenco«, kjer smo zaznali, da je v posameznikih in institucijah želja po spremembi. Predpostavljamo, da je tovrstno mreženje akademikov predpogoj za nove spodbude v družbi, ki ne morejo zaživeti brez povezav. Prav tako pa se v interdisciplinarnih timih povečuje motivacija in znanje, kar poudarja Lauc (2000). Malić (1976) pravi, da se pri organiziranih srečanjih porablja entropija in da so znanstvena srečanja doprinos k splošnem napredku.

6 Zaključek

Ugotovili smo, da je večina doktorandov zaznala nesvobodno in nemoralno družbo, ki nima vzpostavljenih ustreznih strategij za izboljšanje. Z doktorandi smo izvedli motivacijske delavnice in s tem potrdili ustreznost metod za dvigovanje moralnega potenciala in delovanja avtopoietskega mreženja. Samo-organizacija je lahko metoda AR avtopoietskega mreženja, ki zagotavlja, da se preseže alopoietska družba. Potrdili smo, da je avtopoietsko mreženje na znanstvenem področju kot »top down« princip, ki ga posamezniki udeležujejo v svojih organizacijah po »bottom up« principu.

S prepoznavanjem situacije in zavedanjem vseh institucij, da je posameznik bogat človeški potencial in kapital, v katerega je potrebno vlagati, se začne preobrazba v avtopoietsko družbo. Rezultati naših raziskovanj dokazujejo, da gre pri avtopoietski pravzaprav za samo-produkcijo v živi mreži v neprestanem (r)evolucijskem razvoju poštenega življenja v ljubezni in svobodi. Izvedli smo analizo s kvantitativnimi metodami, ter s sintezo prišli do dejanskega stanja, da lahko interpretiramo naš pogled realnosti, v kateri se nahaja sodobna družba. Pojasnujemo definicijo avtopoietskega in alopoietskega principa delovanja in razloge, ki so pripeljali do alopoietske situacije. Raziskovali smo tako posameznika kot organizacijo, in ugotavljali, zakaj še vedno prevladuje alopoietsko notranje in zunanje okolje.

Na FOŠ ustanovljamo institucijo za razvoj avtopoietske organizacije, za vertikalna horizontalna raziskovanja. Na tak način bomo posameznike in institucije pritegnili k možnostim prepoznavanja alopoietskih procesov v organizacijah in jih motivirali in izobraževali v smislu samo-zavedanja. Kot cilj napredka potrebujemo moralno družbo in samo-organizacijo v smislu mreženja moralnih ljudi.

Reference

1. Ambrož, M., & Mihalič, T. (1998). *Pot k odličnosti: Vodenje v kompleksnem in negotovem okolju*. Institut za samorazvoj d.o.o., Škofja Loka.
2. Auernhammer, J. M. (2012). *Autopoietic Organisation of Knowledge, Creativity and Innovation: A case study of the automotive manufacturer Daimler AG*. (Ph. Disertation). Edinburg: Edinburg Napier University.
3. Balažic Peček, T., & Bukovec, B. (2017) Razsežnost principa "autopoiesis" v organizaciji in družbi. *Revija za univerzalno odličnost*, 2017, 6(1), str. 39-54.
4. Balažic Peček, T., Lauc, A., Bukovec, B., & Kovačević, A. (2017) Re-processing of Alopoeitic to Autopoietic Organization = Re-procesiranje iz alopoietske u autopoietsku organizaciju. V: Mašek Tonković, A. (ur.). *6. međunarodni znanstveni simpozij Gospodarstvo istočne Hrvatske - vizija i razvoj, u Osijeku, 25. - 27. svibnja 2017 = 6th International scientific symposium Economy of Easter Croatia - vision and growth, Osijek, 25th - 27th May 2017*. Osijek: Sveučilište J. J. Strossmayerja: Ekonomski fakultet, 2017, str. 393-404. [COBISS.SI-ID 2048418818]
5. Brcar, F. (2016). *Pisanje strokovnih in znanstvenih del*. Fakulteta za organizacijske študije, Novo mesto.
6. Capra, F. (2002). *The Hidden Connections: Integrating the Biological, Cognitive, and Social Dimensions of Life into a Science of Sustainability*. Doubleday, New York.
7. Capra, F., & Luisi, P. L. (2014). *The System View of Life: A Unifying Vision*. Cambridge University Press, United Kingdom.
8. Djurdica, B. (2013). *Kaj je življenjsko-kozmična energija: Elikzir za življenje na zemlji*. Alternativa, Ljubljana.
9. Ećimović, T. (2016). *Univerzalna vzgoja in izobraževanje in Filozofija trajnostne sonaravne prihodnosti Slovencev in Slovencev*. Mestna knjižnica, Izola.
10. Ećimović, T. (2017). "The Philosophy of Life 2017", digital booklet ISBN 978-961-94057-7-2 (pdf) July 2017.
11. Ivanko, Š. (2004). *Temelji organizacije*. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za upravo, Ljubljana.
12. Kordeš, U. (2004). *Od resnice k zaupanju*. Studia humanitatis, Ljubljana.
13. Kukić, S. (2015). *Metodologija znanstvenog izražavanja*. Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo.
14. Lauc, A. (2000). *Metodologija društvenih znanosti*. Sveučilišče J.J. Strossmayera u Osijeku, Pravni fakultet. Grafika, Osijek.
15. Lauc, A., & Balažic Peček, T. (2017a). *Zapiski raziskovanj in proučevanj avtopoietske organizacije*.
16. Lauc, A., & Balažic Peček, T. (2017b) Nova paradigma: Re-procesiranje alopoietske v avtopoietsko organizaciju. V: Bukovec, B. (ur.). *Avtopoietska organizacija*. Novo mesto: Fakulteta za organizacijske študije., str. 43-69, ilustr. [COBISS.SI-ID 2048428546]
17. Lauc, Z. (2016). *Moralitet-Legimitet-Legalitet: zbirka radova*. Sveučilišče J.J. Strossmayera, Pravni fakultet. Grafika, Osijek.
18. Lasan, M. (2005). *Stalnost je določila spremembo: Fiziologija*. Fakulteta za šport, Inštitut za šport, Ljubljana.
19. Jantsch, E. (1980). *The Self-Organisation Universe: Scientific and Human Implications of the Emerging Paradigm of evolution*. British Library Cataloging in Publication Data, Oxford.

20. Luhmann, N. (1995). *Social Systems*. Stanford University Press, Stanford, California.
21. Malić, D. (1976). *Kibernetska termodinamika: Zakonitosti i metode*. Gradževinska knjiga, Beograd.
22. Maturana, H. R., & Varela, F. J. (1980). *Autopoiesis and cognition: The realization of the Living*. D. Reidel Publishing Company, London.
23. Maturana, H. R., & Varela, F. J. (1998). *Drevo spoznanja*. Studia humanitatis, Ljubljana.
24. Mesec, B. (1998). *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Visoka šola za socialno delo, Ljubljana.
25. Mesec, B. (2009). <https://sites.google.com/site/kvalitativnametodologija/akcijsko-raziskovanje/predstavitev-1/> Akcijsko raziskovanje. (pridobljeno 24.7.2017).
26. Mulej, M. in soavtorji. (2000). *Dialektična in druge mehkosistemske teorije: Podlaga za celovitost in uspeh managementa*. Ekonomsko-poslovna fakulteta, Maribor.
27. Ovsenik, J. (1999). *Stebri nove doktrine organizacije, managementa in organizacijskega obnašanja*. Moderna organizacija, Kranj.
28. Železnikar, A. P. (2017, julij 27.). *Filozofsko besedotvorje (Philosophical Word Formation)*. Pridobljeno na: <http://lea.hamradio.si/~s51em/book/Medit339slo.pdf>.

Tanja Balazič Peček je l. 2001 diplomirala iz organizacije in managementa in 2008 specializirala iz projektne managementa na Fakulteti za organizacijske vede v Kranju, Univerze v Mariboru. Izpopolnjevala se je na farmacevtskih in okoljevarstvenih področjih, na področju GMP (Good Management Practice) in uvajala IT sisteme za obvladovanje proizvodnje in ISO 14001 v srednjem podjetju. Izziv so ji predstavljali krovni projekti informatizacije proizvodnje z nadzornimi sistemi - MES (Manufacturing Execution System) in EBR (Electronic Batch Record) v velikem podjetju. Po zunanjetrgovinski registraciji 2010 je dejavna na področju regulativne skladnosti, specializirala se je za poreklo blaga ter obvladovanje zunanje trgovske regulative. Njeno raziskovalno zanimanje je človek v organizaciji, nove paradigme organizacije z etičnimi koncepti in principa »autopoiesis« v organizacijskem in družbenem okolju. Na Fakulteti za organizacijske študije (FOŠ) pripravlja doktorsko disertacijo s področja novih paradigem organizacijskih teorij. Je avtorica prispevkov na znanstvenih konferencah in člankov v strokovnih in znanstvenih revijah. Je članica Academy of Management (AOM).

Mihaela Rudar Neral je doktorandka študijskega programa Menedžment kakovosti na Fakulteti za organizacijske študije v Novem mestu, magistrirala je na študijskem programu Medkulturni management na Fakulteti za uporabne družbene študije v Novi Gorici, diplomirala pa na Ekonomsko poslovni fakulteti v Mariboru. Zaposlena je v komunalnem in gradbenem podjetje Kostak v Krškem kot analitik poslovnih procesov. Pri svojem delu se osredotoča na kakovost življenja, preučuje kakovost storitev na področju oskrbe s pitno vodo, pri analizi poslovnih procesov pa se osredotoča na zanesljivost in prilagodljivost komunalnih storitev, ki zagotavljajo storitev v okviru gospodarske javne službe varstva okolja. Na Fakulteti za organizacijske študije (FOŠ) pripravlja doktorsko disertacijo iz področja vzdržnega gospodarjenja s pitno vodo v večjih slovenskih občinah. Sodeluje na strokovnih konferencah iz gospodarstva in na znanstvenih konferencah ter objavlja članke v domačih publikacijah.

Zaslužni prof. dr. Ante Lauc je častni naslov prejel na Univerzi Hercegovine v BiH. Je akademik Hrvaške akademije znanosti in umetnosti v tujini, v Baslu, Švica, in akademik Hrvaške akademije znanosti in umetnosti (HAZU) v Mostarju, BiH. Leta 1964 je diplomiral iz psihologije na Filozofski fakulteti v Zagrebu, magistriral na fakulteti za Strojništvo in ladijske gradnje v Zagrebu 1973, ter 1975 doktoriral na Ekonomski fakulteti v Osijeku. Od takrat sistematično razvija človekov, fizični in finančni kapital, z raziskovanjem stopnje povratka. Še posebej je osredotočen na človekov kapital, ki ga razvija v treh sferah: moralni kapital, intelektualni kapital in socialni kapital. S soprogo Dunjo, dipl. ing. arh., ima dva sinova: Gordana (47) in Davorja (46) ter sedem vnukov. Čaka na pravnuke, da bi se ustvarila sinergija štirih generacij. Pred 17 leti je svoj delovni in znanstveni opus zaokrožil s knjigo Metodologija društvenih znanosti, v kateri preko šestih disciplin (biologija, filozofija, psihologija,

tehnologija, ekonomija in pravo) in petih kriterijev (ekonomičnost, etičnost, ekologija, ekumenizem in estetika) izpelje štiri vrste razvoja (osebni, organizacijski, ekonomski in kulturni). Skupaj s sodelavci razvija Holistično avtopoietno univerzo, kjer bo mladim in vsem željnim znanja, omogočeno povezovanje preko interneta z najboljšimi profesorji v svetu, da bi živeli v ljubezni, resnici in svobodi.

Doc. dr. Franc Brcar je univerzitetni diplomirani inženir strojništva, magister informacijsko-upravljaljskih ved in doktor menedžmenta kakovosti. Dalj časa je bil zaposlen v večjem avtomobilskem podjetju. Na začetku je delal kot specialist na področju operacijskih sistemov in baz podatkov. Sledilo je delo na področju uvajanja in vzdrževanja sistemov za računalniško konstruiranje in ERP rešitev. V zadnjem obdobju se raziskovalno ukvarja z menedžmentom, menedžmentom informacijskih tehnologij, menedžmentom poslovnih procesov, inovativnostjo in kakovostjo. Je predavatelj na več fakultetah na visokošolski, magistrski in doktorski stopnji. Izvaja individualne konzultacije in organizira seminarje za skupine iz statistike (R, SPSS, SAS, Lisrel, ...), analize kvalitativnih podatkov (ATLAS.ti) in pisanja strokovnih in znanstvenih del (raziskovalne metode, Word, Excel, PowerPoint, Windows, linux, ...).

Abstract:

Characteristics of Allopoietic Society and Proposal from the Perspective of PhD Candidates at FOŠ

Research Question (RQ): We look into human kind and organization to establish why allopoietic internal and external environment is predominating.

Purpose: In the article we present our view on the reality of modern society. We explain the definition of autopoiesis and allopoiesis principles of activity and reasons for allopoiesis situation.

Method: We carried out an analysis of human potential between PhD Candidate of FOŠ (Faculty of Organizational Studies) by using quantitative methods. We used the software tool R and we made a synthesis to capture the actual situation.

Results: We found out that the majority of PhD Candidates perceive the society as non-free and immoral, without adequate strategies for improvement. Procedures and models were formulated, which we confirm as suitable for transformation of society according to the »top down« and »bottom up« principles to achieve integrity of individual, organizations and society. We organized motivational workshops with PhD Candidate and confirmed the compliance of methods for increasing moral potential and improving the activity of autopoietic networking.

Organization: Self-organization is a method of autopoietic networking, which assures that allopoietic organization is surpassed.

Society: By identifying the situation and reaching awareness of all institutions that an individual is a rich human potential and capital, which we need to invest in, the transformation to autopoietic society begins.

Originality: We didn't come across such credible research yet. Questionnaire and research passes condition of reality, that PhD Candidates of FOŠ would gain condition of internal and external environment is predominating.

Restrictions / further research: The survey is limited to the population of FOŠ doctoral students. Such research is also useful in other faculties, institutions and the economic environment.

Key words: allopoiesis, autopoiesis, human potential, human capital, self-organization, PhD Candidate FOŠ, moral society.

